

Вітальй Тонфранчук

(16 р., Приборжавська ЗОШ І-ІІ ст., с. Приборжавське, Іришавський р-н, Закарпатська обл.)

Рік, як оберт годинника...

(скорочено)

Тук...тук...тук... монотонно вистукує годинник на стіні. Час вставати до школи. Довгоочікувана п'ятниця настала. Швидко скидаю ковдру, різко встаю з ліжка, але бадьорість кудись зникає, а мені так і хочеться знову зануритися в м'якеньку подушку і накритись ковдрою з головою. З дальньої кімнати лунає мамин голос: «Дімо, ти вже встав?». Неохче відповідаю: «Так», – і плентаюсь до ванної кімнати. Краєм вухачу, як батьки на кухні щось жваво обговорюють – мама схлипує, а тато її заспокоює. Уже за сніданком запитую, що трапилось.

- У Львові студенти вийшли на вулицю, аби заявити про те, що вони за Євроінтеграцію, – зітхає мама.
- Так це добре, якби я був там, то також вийшов би на вулицю.
- І цей туди ж! Мало мені однієї! В нашій країні власну думку висловлювати не можна. Боюся, що все це погано скінчиться. Хоча розумію – з Європою нам було б краще...
- Кажучи про «одну», ти мала на увазі Даринку? Вона що – на мітингу? Клас! Хочу скоріше закінчити школу і поїхати вчитися до Львова. Це класне місто, щирі люди і вміють про себе заявити. Не те що наші закарпатці – «моя хата скраю – нічого не знаю»...
- От мітингар малолітній знайшовся. Ти спочатку ЗНО добре склади, тоді і їдь до свого Львова... А зараз їж – і марш в школу. Бунтар-малолітка, – жартуючи прикрикнула мама.

Дорогою до школи я весь час думав про сестру Даринку. Я любив її, але іноді сердився, бо батьки завжди ставили мені її в приклад: «Даринка вчилася без нагадувань... Даринка займала місця на всеукраїнських олімпіадах... Даринка ЗНО склала на 200 балів... Даринка сама вступила до ЛНУ... Даринка... Даринка...». Але я – не Даринка. Я – Дмитро! В єдиному екземплярі!!! Хоча я добре розумів, що батьки праві, бо лінь часто заважала мені «бути унікальним» і, в принципі, завдяки їх нагадуванням я робив себе ще унікальнішим.

Але сьогодні я був дуже гордий за свою сестру. Адже вона йшла вулицями Львова, підтримуючи гасла «Україна – це ЄС». Готуючись до ЗНО, я слідкував за всіма подіями, які відбувалися в нашій країні, багато що мене не влаштовувало. Мені набридло слухати скарги батьків про корупцію усюди, куди ткнешся, і дуже хотілося конкретних змін.

Шкільний день проходив як завжди: вчителі намагалися донести до наших голів розумне і вічне, але переважна більшість присутніх навіть не переймалася тим, щоб наповнити цим свою сіру речовину.

Аліна і Світлана гортали новий каталог «Айвону», Сашка есемесилась зі своїм хлопцем, Іван, Василь, Сергій та Степан обговорювали вчорашні «подвиги» в місцевому кафе «Еліт», Вітя просто спав, Микола і Тоня переписували домашню з алгебри...

Так... Тут не поміtingуєш. Прикро те, що багато моїх однокласників навіть не думають на ці теми. Для них найголовніше – дівчатам вдало вийти заміж, а хлопцям знайти роботу в Золотокупольній і приносити купу досягнень. Мене такий варіант не влаштовував. Я хочу вчитися, я хочу, маючи паспорт українця, об'їздити весь світ, я хочу бути корисним для своєї держави, зробити її сильною... Я хотів би зараз стояти поруч зі своєю сестрою...

З цього часу я ще більше почав стежити за новинами. Я хотів змін.

Мама плакала, розмовляючи по телефону з сестрою, просила не висовуватися. Хоча це було майже неможливо, бо не помітити Даринку серед натовпу міг тільки сліпий. Її руде волосся майоріло серед інших студентів, ніби той прапор, що закликав до мітингу.

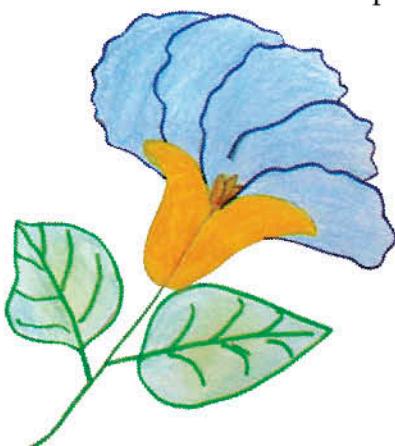
А протест рухався далі. Естафету прийняли інші міста. Студенти різних вишів вийшли на вулиці.

Я не міг стояти осторонь. Я мусив щось робити...

Прийшовши до школи, я запитав, що вони думають про протести студентів. Комусь було начхати, хтось був налаштований агресивно, але більшість просто не розуміла, в чому річ. Тут я зрозумів, що маю розповісти про плюси Євроінтеграції для нашої держави, і я почав... На моє велике здивування, мої однокласники уважно слухали і теж почали висловлюватися «за Європу».

Молодь, особливо підлітки, дуже легкі на підйом, легко можуть зруйнувати стереотипи. І це я зрозумів, розмовляючи з іншими учнями школи. За останній час життя всіх в нашій країні ніби застигло на місці. Були люди дуже, дуже багаті і майже бідні, які виживали на зарплатню або зароблені фізичною працею за кордоном кошти. Це була висока планка і дуже низька. Але чомусь всіх це влаштовувало. Скрізь панувала корупція, вигравали ті, хто міг себе проплатити. Прийшовши до влади, чиновники в кріслах мінялися дуже часто, і кожен намагався якнайбільше і швидше вкрасти, бо не знав, коли його замінять. Про розвиток держави ніхто і не думав. Ні, думали – на плакатах, білбордах... і тільки. Все це виглядало ніби продукти з морозилки – зверху вкриті інеєм, а всередині сирі і не готові. Чи не тому наше суспільство потребувало невеликого струсу, того, що б могло привести всіх до усвідомлення, що так жити далі неможливо. І першими це відчули студенти, за ними підтягнулася інша молодь та дорослі. Пригадую, коли ми після чергового обговорення в класі подій, що відбувалися у великих містах, вийшли на перерву, намалювавши на обличчях прапори України та ЄС, наші вчителі були шоковані. Але треба висловити їм шану – вони не протирічили нам і не намагалися спинити. Мені здається, що в глибині душі вони заздрили нам, дітям, що ми можемо висловити свою думку.

А протистояння тривало. Вдома всі були раді, піднесені, бо хотілося змін. Даринка зі своїми одногрупниками була у Києві. Стоячи вдома біля телевізора, я кричав разом з ними «Україна – це ЄС», «Хто не скаче – той москаль», «Слава Україні – Героям слава!» і з гордістю співав гімн України.

По телефону Даринка сказала, що трохи застудилася і друзі «команди-рують» її до Львова, де потрібно створювати Координаційний центр допомоги тим, хто підтримує протистояння. І, звичайно, Даринка мусила бути в Координаційному центрі. Я радів разом із нею, бо це була моя люба Дариночка, рудоволоса бунтарка, яка і мене надихала на подвиги.

Даринка поїхала з Києва до Львова 28 листопада.

29 листопада львівські студенти запланували створити живий Євроланцюг для поєднання Києва та Євросоюзу через Київ-Житомир-Рівне-Львів-Перемишль. Його довжина становила 625 кілометрів.

Звичайно, Даринка була на вулицях Львова. Мені так хотілося бути поруч... До школи я взяв з собою прапор. Однокласникам сказав, що не можу бути байдужим і йду на вулицю перед школою – це центральна дорога, і хай всі бачать, що хоч я і далеко, але теж стою в Євроланцюзі. В класі стояла тиша, охочих піти зі мною не виявилося, але я і не наполягав – це було мое рішення, і я пішов. Виходячи, в дверях почув: «А не боїшся?».

– Ні! Бо я не хочу бути рабом, не хочу і не буду мовчати. Хай там що, і один в полі – воїн!

Я вийшов на вулицю і розгорнув прапор... Серце в грудях билося так сильно, що мені здавалося, ніби його стук чути на цілу вулицю. Страху не було – була радість. Здавалося, якби зараз тисячі ворогів напали на мене – я б вистояв, я б зміг! Машини, що проїжджали, вітали мене гудками. Проте знайшовся і такий, що, проїхавшись по калюжі, оббрізкав мене. Я не сердився – тільки сховав прапор, щоб не забруднити. Це була його власна думка – хай живе і згадує одинокого хлопця із прапором.

Серце забилося ще дужче, коли я побачив, як власник кафе навпроти вийшов на балкон, вивісив жовто-блакитне знамено і крикнув до мене: «Тримайся – ти не один!».

За мить я почув за спиною: «Знайдеться місце і для нас?».

Це були учні-старшокласники і деякі вчителі. Їх було багато!!!

– Думаю, місця досить усім!!! – мовив я, стискаючи в руках жовто-блакитний прапор... Зараз слова були зайві. Наша присутність на вулиці казала кожному водієві, перехожому: «Ми не раби! Ми хочемо змін!!! Україна – це Європа!».

А протистояння тривало.

Вдома готувалися до дня померлих. Та ніч 30 листопада змінила все, що було ще під питанням.

Переглядаючи сюжети телебачення, я не міг повірити, що це відбулося в нашій незалежній державі. Сплюнірована і знищена віра... перед очами стояв самотній козак, який, витираючи слізозу, з горем дивився на пусту площа.

Невже це все? – запитував себе я. Розпач... розпач... розпач... та раптом почув телефонний дзвінок. Це була Даринка.

– Я іду до Києва! МИ їдемо до Києва!!! Всіх не покалічать!

Мама плакала, тато стискав кулаки і мовчав.

– Досить, – майже крикнув він. – Вони підняли руку на дітей! Не можна ховатися за спини дітей! Це низько! Збирай речі – я їду на Майдан!

– Я теж, можна, я теж? – благаючи звернувся я до тата.

– Синку, тепер настав час нас, дорослих. Мені соромно, що діти змусили мене піднятися з колін. Важко працюючи, рахуючи копійки, я розумів, що це неправильно, але не мав сміливості сказати про це. Такі, як твоя сестра, розкрили мені очі – так більше тривати не може. Слово за нами. А ти – просто підтримуй мене думкою, не дай зневіритися, бо ви з Даринкою – це моя з мамою старість. Я хочу, щоб ви жили краще за нас.

Тато поїхав. Почалися довгі дні тривоги і гордості. Тривоги – бо ніхто не знов, чого можна чекати від нашого батечка-царя Віктора. А гордість за нашу націю, яка змогла зібрати Майдан і вистояти мороз, сніг...

Мама-психолог влаштувалася волонтером в тимчасовий районний центр психологічної допомоги майданівцям і надавала допомогу. Вдома її мобільний теж майже не замовкав... Я працював як міг. У школі – вчився, бо не хочу бути неуком, у вільний час збиралі речі та продукти для того, щоб передавати їх на Майдан. Хоч тіло мое було тут, на Закарпатті, але душа міцно стояла на Майдані.

Ті почуття, які я відчував тоді, не можна передати словами. Здавалося, що буквально за декілька місяців я подорослішав на роки. Отглядаючись назад, я розумів, що все, що було – це лише дитячі забавки. Сьогодні навіть у дзеркалі я бачив іншу людину – не підлітка, а юнака. Можливо, так і гартуються чоловіки?.. Я багато читав про те, що у різних народів завжди існували обряди посвячення у воїни, козаки, мисливці... Одне слово, виконуючи певні завдання (були і дуже небезпечні), підлітки ставали дорослими. Розмовляючи зі старшими хлопцями, колишніми випускниками та й зі своїми ровесниками про те, чи потрібна для хлопців армія, частіше чув, що – ні. Краще відкупитися, бо нічого путнього там не навчать. Але ті хлопці, які все ж таки відслужили, для мене були зовсім іншими: серйозними, спокійними, в них не було юнацької метушні. В глибині душі я навіть заздрив їм і думав, що обов'язково служитиму!

Розрадою і другом у моєму житті була гітара. Я самотужки навчися грati (тут подякую Інтернету), і зараз вона супроводжувала мене всюди, де тільки можна. У вільний час ми сходилися з хлопцями біля школи, щоб посидіти, послухати вигравання струн і поговорити. Одного разу ми зібралися і влаштували імпровізований концерт, бо старшого брата моого однокласника Славка призвали в армію. До нас приїхався Женя, хлопець, який належав до місцевих «мажорів». Він не часто з нами тусувався, але іноді «спускався до низів». Цього разу він сидів збоку і з певним презирством дивився на Славка. Зрештою, мовив: «Що, голота, слабо було відкупити братана?». Всі затихли і навіть не знали, як реагувати. Між хлопцями заплелася суперечка, яка переросла в бійку. Я спробував зупинити це, але розлючений Женя накинувся на мою гітару і вдарив нею об землю... Друзки розлетілися всюди... Я був розлючений, але зупинився і, стискаючи кулаки, сказав:

– Сподіваюся, настане час, і ти не зможеш відкупитися!

– Цього не буде! Гроші правлять світом. І я їх маю, а ви – голота!!! Голота!!! – за цим він просто втік.

Ми довго ще говорили з хлопцями про те, що сталося. Говорили, що Женя не правий... Гроші не завжди го-

ловні – і знаходили аргументи... Але в душі, напевно, кожний з нас розумів, що певною мірою Женя правий. У нашій державі головне – це гроші!!!

Я був засмучений. Не знаю, чи через зламану гітару, чи через те, що в Жениних словах є правда...

Радувало тільки те, що за допомогою «циганської пошти» про цей випадок дізналися всі в школі. І ніхто, ніхто не підтримав Женю. А хлопці і дівчата, хто навчався в музичній школі, дали імпровізований концерт після уроків і зібрали кошти мені на нову гітару.

Згадуючи ці події зараз, я розумів, що навіть вже тоді молодь знала (можливо, і не усвідомлюючи), що систему потрібно міняти. А система – це монстр, який живиться нашою зневірою і мовчанням. А ті, хто стояв зараз на Майдані, повстали проти монстра, прикрившись, як щитом, вірою, сміливістю, гордістю за свою державу. Та монстр так просто не здавався...

18 лютого перші поранені та вбиті... Зараз новини стали бойовиком в онлайні. Барикади в Києві... напади тітушок... Брат пішов на брата. Озброєний Беркут проти незахищених людей! Невже це можливо тут, у нас, у найширіших і гостинних українців? Від цього в моїй голові була така каша, яку я абсолютно не розумів. І ось мою увагу привернув стрім, де видно молодого юнака, що стоїть на барикадах. Його голова прикрашена оселедцем, в руках палка, на якій тріпочеться жовто-блакитна стрічка. Погляд спрямований на ворога, що стоїть позаду палаючих автобусів. Побротими кричать: «Устиме, – пригнись, снайпери на даху!». А у відповідь лине: «Небо падає – ховайте жінок і дітей, вони готовуть наступ»...

Небо падає... небо падає... ця фраза застягла в моїй голові. Так, «небо падає», але я знов, що такі, як Устим, не дадуть йому впасти!!! І не дали... Їх було сотня... Небесна сотня... ті, хто тримає небо і сьогодні!

Падали шини і коктейлі,
І снайпери чайлись на дахах,
А небо падало на землю,
Загиблих ховаючи тіла.
Та віра встояла і правда,
Втрачаючи своїх синів.
У небо полетіла сотня,
Покинувши самотніх матерів.
А небо падало додолу.
Над Києвом стояв зловіщий дим.
На варті вже стояла сотня,
Надію піднявши на плечах своїх.

Слава Україні – Героям слава!

Час – великий чародій. Він розкладає все на свої місця. Почався час великих змін. Країна готувалася до очищення. Я з радістю спостерігав за своїми батьками, які щиро раділи всьому новому, що відбувалося...

Але у Криму на сцену вийшли зелені чоловічки! Вони – як новий вид тарганів, який ще не дослідили і не знають, як з ними поводитися: вбивати не можна, а шкода величезна. Тут я зрозумів, що таке честь і вірність присязі. Честь людей в погонах і мундирах. Хтось здавався сам, а хтось тримався до останнього. Юні курсанти, які співали гімн України, знаючи, що за це їм перепаде, матроси, які не здавали своїх кораблів, ризикуючи власним життям. А хтось поруч кричав: «Расея – мая держава!».

В голові не вкладалося: як можуть люди не розуміти всіх благих намірів людей на Майдані? Невже вони не хочуть змін? Невже вони задоволені рабським життям?

Мені здавалося, що люди в Криму просто не розуміють того, що відбувається. Напевно, їм хтось (думаю, що російське КГБ) промив мізки. Я швидко віднайшов в телефоні номери тих друзів-кримчан, з якими познайомився, коли відпочивав в Артеку. Четверо з них мене більш-менш підтримали. Вони прекрасно розуміли, що країна на порозі змін... А ось Арсен накинувся на мене з лайкою. Тут вперше я на свою адресу почув, що я «бендерівець», який хоче знищити Україну, хоче віддати все Америці... Всі слова і аргументи, які називав Арсену, падали, ніби в прірву, абсолютно не зачіпаючи моого друга. Врешті-решт він крикнув, щоб я йому більше не дзвонив, і вимкнув слухавку. Я не міг заснути цілу ніч... Мені хотілося залізти на найвищу гору і кричати... кричати... кричати про те, щоб вони схаменулися! Невже так може бути? І тоді я усвідомив (як би мені цього і не хотілося визнавати), що є люди з іншою точкою зору, і їх вона абсолютно влаштовує, і вони від неї не відступляться. Тому, коли з телекранів я почув вже про ЛНР і ДНР, бажання відновити Малоросію, я злякався. Мене охопив страх знищенння. Невже мою батьківщину поділять між собою владні держави, і ми ніколи не будемо самими собою, а лише тінню і підданими? Невже Небесна сотня була марною?!

Війна. Це коротке слово я часто зустрічав на сторінках підручників з історії. Я знов, що це біда, горе. Якби мені хтось ще півтора року тому сказав, що війна торкнеться нашої мирної держави, я б просто розсміявся і не повірив. Але зараз вона тут, вона іде, знищуючи все цінне, святе і людяне, міняючи і «проявляючи» всіх навколо.

І знову нові слова: вимущені переселенці, АТО, сепаратисти...

На сторінках Інтернету я прочитав замітку «Повстали проти деспотів – Захід, піднятися на Майдан – Захід, прийняти переселенців – Захід, добровольцями в АТО – Захід. Кажуть, що Захід – це серце України, а, можливо, і душа, і совість?».

